

O VIAȚĂ DEDICATĂ ȘTIINȚEI ȘI MANAGEMENTULUI ACADEMICIANUL TUDOR LUPAȘCU LA 75 DE ANI

**Născut la 2 martie 1950, în comuna Flamânzeni, Sângerei.
Chimist, domeniile de cercetare: chimie fizică și protecția mediului.
Doctor habilitat în științe chimice (2000), profesor cercetător (2006), membru corespondent (2012) și membru titular (2017) al Academiei de Științe a Moldovei.**

Un popas aniversar este neapărat și un prilej de meditație asupra rostului anilor trăiți, de autoevaluare și de trasare a noilor perspective. Suntem onorați să împărtășim bucuria unei vieți și activități strălucite în persoana distinsului nostru coleg, academicianul Tudor Lupașcu, al cărui nume răsună cu demnitate în cercurile științifice, dar și în inimile celor care îl cunosc și prețuiesc ca om de omenie, de o modestie rar întâlnită, de o sinceritate proverbială ca expresie a integrității sale umane și profesionale.

Competențele remarcabile de cercetător, gândirea critică, munca asiduă, perseverența, tăria morală au asigurat succesul carierei sale, i-au alimentat activitatea vastă, cu impact deosebit în domeniul chimiei fizice și protecției mediului, pe care a desfășurat-o timp de peste cinci decenii. Pornind de la faptul că Republica Moldova dispune de cantități enorme de deșeuri agricole ce nu-și găsesc utilizare, a pus bazele unei direcții de cercetare esențiale pentru țara noastră, explorând posibilitățile obținerii cărbunilor activi din subproduse vegetale, o inovație cu potențial semnificativ în contextul local. A deschis astfel noi orizonturi ale cunoașterii privind utilizarea metodelor fizice, fizico-chimice și chimice pentru determinarea capacității de adsorbție și a parametrilor de structură ai adsorbantilor carbonici. Studiile sale au contribuit la o înțelegere aprofundată a mecanismelor de imobilizare a poluanților de origine organică și anorganică, dar și la implementarea cărbunilor activi vegetali la purificarea apei și detoxificarea organismului uman.

Puterea de convingere, consecvența și energia debordantă l-au ajutat să-și aplice rezultatele cercetărilor în economia națională. Tehnologia de producere a cărbunilor activi din materie primă locală, pe care a elaborat-o academicianul Tudor Lupașcu, a fost implementată cu succes la SRL „Ecosorbent” din orașul Ștefan Vodă, fabrică cu o capacitate de producție anuală de 110-120 de tone de cărbuni activi, aducând astfel o contribuție semnificativ la dezvoltarea sustenabilă a economiei țării.

Pe baza cercetărilor fundamentale în domeniul cărbunilor activi, au fost dezvoltate și testate noi tehnologii avansate pentru eliminarea hidrogenului sulfurat din apele subterane. De asemenea, a fost verificată în practică o tehnologie eficientă de tratare a apelor de profunzime pentru eliminarea ionilor de fier și mangan bivalenți. În acest scop, academicianul Tudor Lupașcu a elaborat și brevetat un procedeu inovativ pentru tratarea apelor subterane de ionii de amoniu și amoniac. Un alt proiect de anvergură a constat în dezvoltarea unei instalații portabile de testare a materialelor filtrante și a tehnologiilor de potabilizare a apelor naturale, concepută pentru a funcționa în condiții dinamice de mediu.

În paralel, profesorul Lupașcu a efectuat cercetări privind obținerea unor materiale de construcție noi din materie primă locală. Sub conducerea sa, au fost elaborate și implementate compoziții inovative pentru tencuirea suprafețelor interioare și exterioare ale clădirilor, ceea ce a condus la un efect economic considerabil pe plan național.

Un domeniu de excelență al cercetărilor sale a fost dezvoltarea și brevetarea unui procedeu de hidrosolubilizare a enotaninurilor și obținerea unei substanțe active denumite Enoxil. Pe baza acestei substanțe, au fost create forme medicamentoase care, odată implementate, vor contribui la reducerea importurilor de produse farmaceutice și agricole pentru combaterea bolilor provocate de bacterii și fungi.

Aceste realizări sunt doar o mică parte din vasta activitate științifică a academicianului Tudor Lupașcu, al cărui aport în domeniul chimiei este cu adevărat remarcabil. Rodul muncii sale este reflectat în circa 900 de publicații științifice, inclusiv 11 monografii, 9 capitole în monografii colective, 402 articole, dintre care 64 articole în reviste internaționale cu factor de impact, 39 de articole în reviste internaționale și 62 de articole în reviste și culegeri naționale recenzate, a scris sute de rezumate publicate în culegeri și materiale ale conferințelor științifice internaționale. Este autor a 81 de brevete de invenție.

Nivelul și importanța cercetărilor științifice realizate de academicianul Tudor Lupașcu și discipolii săi sunt confirmate de 25 de proiecte câștigate în cadrul concursurilor internaționale de cercetare-dezvoltare, și desfășurate în colaborare cu savanți din diverse țări ale lumii, inclusiv din România, Rusia, Ucraina, Belarus, Kazahstan, Armenia, Norvegia, Anglia, Franța, Spania, Germania, Austria, Elveția, Italia, Portugalia, Polonia, Grecia, Ungaria, Slovacia, Turcia și Statele Unite ale Americii. Aceste realizări demonstrează, pe de o parte, prestigiul internațional, iar pe de altă parte, dedicarea neclintită a echipei de cercetători coordonată de Domnia sa.

Profesorul Tudor Lupașcu este un model de perseverență și eficiență, îmbinând cu succes activitatea științifică cu cea managerială, fiind un conducător principal și onest. Gestionează elaborarea programelor și proiectelor de cercetare, întocmirea planurilor științifice anuale și de perspectivă, pregătirea cadrelor științifice și organizarea manifestărilor științifice. În funcția de director al Institutului de Chimie timp de 17 ani, în perioada 2001–2018, a contribuit enorm

la dezvoltarea cercetărilor fundamentale și aplicative. Grație eforturilor sale a fost consolidată baza tehnico-materială și fortificată infrastructura Institutului de Chimie, asigurată astfel continuitatea direcțiilor tradiționale, dar și noi de cercetare.

Își împărtășește cu generozitate cunoștințele și experiența, fiind un mentor desăvârșit pentru studenții Facultății de Chimie și Tehnologie Chimică a USM și pentru tinerii cercetători din institut. Sub conducerea sa, au fost instruite mai multe generații de chimiști, iar în calitate de profesor și conducător științific, a îndrumat 3 teze de doctor habilitat și 10 teze de doctor în științe chimice.

Rezultatele cercetărilor științifice ale acad. T. Lupașcu sunt recunoscute pe plan național și internațional. A fost distins cu Premiul de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei, tehnicii și producerii (1996), Premiul Președinților Academiiilor de Științe din Ucraina, Belarus și Moldova (2000), Premiul Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei (2000, 2009). În 2015, i s-a decernat Premiul Guvernului Republicii Moldova „Cel mai dotat inventator al anului”, iar în 2016 a fost desemnat „Savantul Anului” de către Academia de Științe a Moldovei. Este decorat cu „Ordinul Republicii”, Ordinul „Gloria Muncii”, medaliile „Dimitrie Cantemir”, „Nicolae Testemițanu”, i s-a conferit titlul onorific de „Om Emerit al Republicii Moldova”.

Aniversarea de 75 de ani reprezintă o oportunitate de a adresa un omagiu acestui distins savant și organizator al științei și de a-i mulțumi pentru lecțiile de devotament, creativitate și responsabilitate față de mediul ambiant pe care ni le dă de-a lungul vieții.

Mult stimate Domnule Academician, cu ocazia frumoasei aniversări, Vă exprimăm profunde sentimente de înaltă stimă și apreciere, urându-vă o viață lungă și fericită, plină de noi realizări, sănătate deplină și forță de muncă pentru a contribui în continuare la dezvoltarea științei în Republica Moldova.

Dr. hab. Aculina ARÎCU
Acad. Gheorghe DUCA
Dr. Maria COCU